

BARNEOMBUDET

Kunnskapsdepartementet (KD)
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår ref:
20/00369-1

Saksbehandler:
Camilla Kayed

Dato:
26. mars 2020

Svar på høring om forslag til midlertidige forskrifter med hjemmel i koronaloven

Barneombudet viser til høring om midlertidige forskrifter med hjemmel i koronaloven for barnehage og skole. Vi ønsker å kommentere på de foreslåtte reglene om tilbud til barn med særlige omsorgsbehov. Fordi reglene om barnehage og skole langt på vei er de samme, vil vi kommentere på begge under ett.

Når vi nedenfor bruker uttrykket forskriftene mener vi den midlertidige forskriften for henholdsvis barnehage og for grunnskolen.

1 Tydeligere regulering av hvem skal få et barnehage- og skoletilbud

Barneombudet mener at det må være tydeligere i forskriftene hvilke barn som likevel har rett til et barnehage- og skoletilbud, og hvilke vurderinger som kommunen (her mener vi også fylkeskommunen) er forpliktet til å gjøre. Vedtaket om stenging av barnehager og skoler har ført til mange spørsmål om hvordan unntakene fra smittevernloven § 4-1 skal forstås, og fylkesmennenes kartlegginger har vist at det er stor forskjell i kommunenes praksis. Det er særlig unntaket knyttet til barn med særlige omsorgsbehov som har vært uklart. Barneombudet mener det er viktig at dette klargjøres.

1.1 De to unntakene fra smittevernloven § 4-1 bør tas inn i forskriftene

Barneombudet foreslår at unntakene som gis i vedtak etter smittevernloven om stenging av skoler og er relevante her, gjengis i forskriften om barnehagene § 3 og i forskriften om grunnskolen § 5. Pedagogiske hensyn tilsier at dette må komme tydelig frem slik at forskriften blir lett å anvende, i og med at de fleste brukerne ikke er jurister, og det kan være vanskelig å følge med slik situasjonen er nå. En slik regulering vil gjøre det tydelig for de som skal forvalte forskriften, hvilke unntak som gjelder. Dette kan gjøres ved at det tilføyes et nytt andre punktum i første ledd i begge bestemmelsene hvor unntakene listes opp.

1.2 Krav til momenter i kommunenes vurdering som bør tas inn i forskriftene

Barneombudet mener det er viktig å presisere kravene til hvilke vurderinger barnehage- og skoleeier skal gjøre. Det må komme frem hva som skal vektlegges i vurderingen av om barn med særlig omsorgsbehov skal gis et barnehage- eller skoletilbud.

Barneombudet viser til at myndighetene tidligere har sendt ut føringer om barn med særlige omsorgsbehov som omfattes av unntakene, men at dette har blitt etterfulgt av en presisering

Postadresse:
Postboks 8889
Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Karl Johans gt. 7
0154 OSLO

E-post:
post@barneombudet.no
Tlf: 22 99 39 50
Org.nr: 971 527 765

www.barneombudet.no

av at det av smittevern hensyn bør føres en restriktiv praksis. Barneombudet mener dette gir et uheldig inntrykk og kan føre til en for restriktiv praksis.

Vi viser her til statsråd Melbys uttalelser om dette på pressekonferansen 25.03. der hun uttalte at flere barn bør omfattes av unntaket og mener det er viktig at dette fanges opp.

Vurderingen er individuell og konkret

Barneombudet ønsker at forskriftene presiserer at vurderingen må basere seg på en konkret og individuell vurdering av det enkelte barns behov, og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i denne vurderingen.

Barnets beste er et grunnleggende hensyn

Barneombudet ønsker at det konkretiseres at hensynet til barnets beste skal være en del av vurderingsgrunnlaget. Prinsippet om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn er fastsatt både i Grunnloven og i FNs barnekonvensjon. Dersom smittevern hensyn skal tillegges større vekt i den enkelte sak må dette begrunnes. Barneombudet ber om at sentrale myndigheter gir klart uttrykk for at barnets beste er et grunnleggende hensyn, og at det skal sterke grunner til for at motstridende hensyn skal veie tyngre.

Barneombudet vil påpeke at barnets fysiske og psykiske helse, rett til utdanning, sårbarhet og rett til optimal utvikling er sentrale momenter i denne vurdering, og ber om at departementet vurderer behovet for å synliggjøre også disse momentene.

Forslag til forskriftstekst

For å unngå usikkerhet og ulik praksis foreslår vi et tillegg til forskriftene i henholdsvis § 3 og § 5:

«Vurderingen av hvem som skal ha et barnehage/opplæringstilbud skal være en individuell og konkret vurdering hvor barnets beste er et grunnleggende hensyn».

1.3 Kommunen må få instruks om hvem som er utsatt

Barneombudet mener det er viktig at begrepet *særskilte omsorgsbehov* ikke tolkes for snevert, fordi det kan være mange grunner til at barn trenger et barnehage- eller skoletilbud. Behovet kan for eksempel også være knyttet til behov for tilrettelegging av barnehage- og skoletilbudet.

Barneombudet mener at kommunene bør få tydelig veiledning om hvem som skal gis et tilbud. Her forventer vi at Kunnskapsdepartementet pålegger Utdanningsdirektoratet å gi informasjon til kommunene, i samarbeid med andre direktorat. Eksempler på barn som vi mener kommunene bør vurdere særskilt om skal gis et tilbud er:

- Barn med tiltak fra barnevernet
- Andre barn barnevernet er bekymret for
- Barn med behov for særskilt tilrettelegging av tilbudet som spesialundervisning og særskilt språkopplæring
- Barn med funksjonsnedsettelse, kronisk sykdom eller andre særskilte oppfølgingsbehov
- Barn som har særskilte omsorgsbehov på grunn av foreldrenes psykiske helse
- Barn som har opplevd langvarig mobbing
- Barn som har psykiske helseutfordringer
- Barn som har det vanskelig på grunn av høy konflikt mellom foreldrene

Det presiseres at denne listen ikke er uttømmende, noe veiledningen til kommunene heller ikke bør være.

2 Kommunen bør ha en plikt til å vurdere hvem som skal ha et tilbud

Barneombudet er bekymret for at sårbare barn og unge som av ulike grunner bør ha et tilbud i barnehagen eller på skolen ikke blir fanget opp. Vi mener at kommunen som skoleeier og barnehagemyndighet bør ha et forskriftsfestet ansvar for å kartlegge hvilke barn som kan være omfattet av unntaket om særskilte omsorgsbehov. For å sikre at de barna som har behov for et slikt tilbud får den hjelpen de trenger, mener vi det bør fastsettes en plikt til å kartlegge hvilke barn som er særskilt sårbare og som derfor bør gis et tilbud.

Det bør også fremgå av ordlyden at kommunen har plikt til å gi barnet/ eleven et tilbud. Vi merker oss at departementet skriver i høringsnotatet at barnehage- og skoleeier selv må sørge for å tilby plass til barn/ elever som er omfattet av unntaket. Vi forstår det som at dette ikke skal være avhengig av søknad fra foreldre om barnet/ eleven får et tilbud. Barneombudet mener dette er så viktig at det må komme frem av forskriften.

Forslag til forskriftstekst

«Kommunen som barnehagemyndighet/skoleeier skal sørge for at det blir kartlagt hvilke barn som bør gis et tilbud fordi de har et særskilt omsorgsbehov. Kommunen må også sørge for at de som har behov for et slikt tilbud får dette».

2.1 Grunnlag for å vurdere behov for skoletilbud

I vurderingen av hvem som har behov for et tilbud må barnehage- og skoleeier også legge vekt på henvendelser fra andre enn foreldre. Barnet selv eller andre som har den daglige omsorgen, for eksempel fosterforeldre, bør kunne etterspørre et tilbud. Det samme gjelder ansatte i andre tjenester som for eksempel barneverntjenesten og helsetjenesten. Kommunen plikter å følge disse henvendelsene opp.

2.2 Plikten til samarbeid mellom tjenestene bør tydeliggjøres

Forskriften bør presisere at tjenestene har plikt til å samarbeide. For at utsatte barn og unge får et godt tilbud er det nødvendig at det tverretatlige samarbeidet fungerer godt og at barn som får hjelp fra flere tjenester fortsatt får dette. Utvekslingen av informasjon må være i samsvar med reglene om taushetsplikt.

Barneombudet mener det bør vurderes om skole- og barnehageeiere skal være forpliktet til å drøfte muligheten for at barnet skal få tilbud om barnehage eller skole også med andre instanser, for eksempel barnevern, skolehelsetjenesten, rehabiliteringstjenesten eller andre hjelpetjenester.

3 Det er for vanskelig å forstå hvilke vedtak som kan påklages

Vi viser til omtalen av hvilke vedtak som kan påklages i §§ 3 og 5 siste ledd, slik vi ser det er det svært vanskelig å forstå hvilke vedtak som kan klages på og ikke. I stedet for å si at «øvrige avslag kan påklages» bør det formuleres som at «*Avslag på henvendelser om tilbud til barn med særlig omsorgsbehov kan påklages*».

4 Krav til klagesaksbehandlingen

Departementet foreslår at det skal gjøres unntak fra reglene i forvaltningsloven om saksbehandling av enkeltvedtak. Barneombudet har forståelse for behovet om å fravike enkelte saksbehandlingskrav, for å sikre at barns rettigheter blir oppfylt uten en for lang saksbehandlingstid.

Barneombudet mener likevel at enkeltvedtak om avslag på barnehage- eller skoletilbud må begrunnes. Dette er en viktig forutsetning for at barnet og foreldre skal kunne vurdere om de kan og bør klage på vedtaket. Sammen med at barnehageeiers og skoleeiers alminnelige

veiledningsplikt etter fvl. § 11 fortsatt gjelder, vil dette sikre eleven og foreldrene grunnleggende rettsikkerhetsgarantier.

Barneombudet er glad for at det gis klageadgang i saker for barn med særlige omsorgsbehov, noe vi mener er helt nødvendig. Vi mener imidlertid at Fylkesmannen bør være klageinstans. Fylkesmannen behandler allerede klagesaker om spesialundervisning og skolemiljø, og har gode forutsetninger for å vurdere elevens behov i disse sakene. I en situasjon der alminnelige saksbehandlingsregler er tilsidesatt blir det desto viktigere og sikre elevens rettsikkerhet gjennom en statlig klageinstans. Dette vil også gjøre det lettere for nasjonale myndigheter og følge med på situasjonen i kommunene.

Barneombudet mener også at forskriften må stille krav til at saken skal behandles så raskt som mulig. For å sikre en rask saksgang i disse sakene bør det innføres en regel om at saken kan bringes direkte inn for fylkesmannen dersom kommunen ikke har tatt stilling til klagen innen to dager.

Vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.